

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Κερδίζοντας τον χαμένο χρόνο

ΞΕΝΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Γράμμα στον Κωστή
 εκδ. Πατάκη, σελ. 374

Θέλω να διαβάσω το βιβλίο της Ξένιας Καλογεροπούλου για να ξανασυναντήσω στις σελίδες του τον Κωστή Σκαλιώρα, αυτόν τον χαμηλών τόνων, έξυπνο, καλλιεργημένο άνθρωπο, αυτό το σπανιότατο είδος διανοουμένου που σε όσους τον πλησίαζαν μοίραζε γενναιόδωρα γνώσεις, ακτινοβολούσε ζεστασιά και απέπνεε τρυφερότητα, αγάπη και καλοσύνη. Και πράγματι στο γράμμα που η γνωστή ηθοποιός απευθύνει από την επομένη του θανάτου του στον σύντροφο των «τριάντα επτά ολόκληρων χρόνων» κυκλοφορεί ο Κωστής Σκαλιώρας· ο κινηματογραφικός κριτικός και εμπνευστής του περίφημου περιοδικού των «Εποχών», ο θεατρικός μεταφραστής και η ψυχή πολλών ελληνικών πνευματικών θεσμών όπως η Εταιρεία Συγγραφέων και η Πανελλήνια Ένωση Κριτικών Κινηματογράφου· αναδύεται στην καθημερινότητά του με την έγνοια, την αγάπη και τη φροντίδα για τους οικείους του και με την ανιδιοτελή συνέπεια στις γνώμες και στις κρίσεις.

Συγγραφέας παιδικών θεατρικών έργων, μεταφράστρια, σκηνοθέτις και βέβαια ηθοποιός δεκάδων έργων του ελληνικού και ξένου δραματολογίου, η Ξένια Καλογεροπούλου αποδεικνύεται εξασκημένη αφηγήτρια. Το αντιλαμβανόμαστε σταδιακά, καθώς βυθιζόμαστε σε αυτό το παραπειστικά απλό κείμενο που άλλωστε ξεκινάει παραπέμποντας σε ένα από τα καταστατικά έργα του αυτοβιογραφικού είδους – στην αξέχαστη «Τελευταία πνοή» του μεγάλου Λουίς Μπουνιουέλ. Έχοντας για δεκαετίες καλλιεργήσει

το δαιμόνιο της υποκριτικής κι έχοντας μέσω της δραματοποίησης πλάσει επανειλημμένως στη σκηνή τον κόσμο, η συγγραφέας ξέρει πολύ καλά ποιο είναι το ζητούμενο: το να παίξει και να υποβάλει, το να πλάσει με τον λόγο χώρους, ανθρώπους και καταστάσεις, το να δημιουργήσει την απτή πραγματικότητα με τις πάλλουσες αισθήσεις, το να ανοίξει διάλογο και το να ανταλλάξει απόψεις, κι έτσι να επανορθώσει το κατεστραμμένο, να δημιουργήσει το ανύπαρκτο και να αναστήσει το απόν.

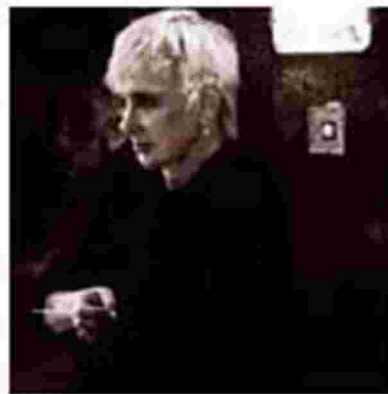
Άλλοτε μιλώντας με τον σύντροφο για τη σχέση τους, άλλοτε ανατρέχοντας στο δικό της παρελθόν, κι άλλοτε χρησιμοποιώντας επιλεγμένα αποσπάσματα από τις προσωπικές σημειώσεις του Κωστή, η συγγραφέας ξεκινάει μια κουβέντα. Το αξιοσημείωτο είναι πως στο κείμενο υπάρχει μελαγχολία, αλλά ούτε υποψία νοσταλγίας ή πένθους. Πώς αλλιώς θα μας έπειθε πως ο Κωστής είναι παρών και πως η περσόνα του δεν αποτελεί για αυτήν πρόσχημα προκειμένου να μπορέσει απλώς να γράψει; (Το να απευθύνεται ένα πρόσωπο του χαρτιού σε έναν δικό του άνθρωπο και να του περιγράφει πράγματα που κι δυο έχουν ζήσει, συνιστά ένα από τα δυσκολότερα αφηγηματικά τεχνάσματα.) Η Ξένια Καλογεροπούλου δεν περιγράφει λοιπόν αλλά κουβεντιάζει,

και κουβεντιάζοντας θυμάται – κι έτσι ανασυστήνει τον Κωστή.

Και παράλληλα προς τον Κωστή ανασυστήνει ολόκληρο το περιβάλλον – τις οικογένειές τους με τη μακρά αστική παράδοση –, τα ενδιαφέροντα, την καλλιέργεια, το γούστο, την παιδεία και τις επαφές. Και ταυτόχρονα ανασυστήνει

και τον εαυτό της – μια προικισμένη, όμορφη, ολόδροση κοπέλα, μια ανεξάρτητη έφηβη, ένας χαριτωμένος διάολος, μια ενδοστρεφής, σεμνή αλλά ταυτόχρονα θερμή, άμεση, χωρίς πόζες κι ακκισμούς γυναίκα. Με εργατικότητα και αποφασιστικότητα, με ανεμελιά αλλά όχι με αφροσύνη, αναλαμβάνει και παίρνει ρίσκα, χαράσσει την πορεία της για να αναδειχθεί τελικά και σε αποτελεσματικό θεατρικό επιχειρηματία. Ένας ψυχραιμος, σφικτός ρυθμός δίνει το κείμενο –

ρυθμός όμως όχι μονότονος ούτε ψυχρός. Γιατί από κάτω του πάλλουν ένα σωρό άνθρωποι που άλλοτε χαίρονται και άλλοτε κλαίνε (με τόσα δάκρυα μάλιστα που τους λατρεύεις σαν παιδιά), κι άλλοτε ερωτεύονται κι άλλοτε πονούνε (αχ αυτή η παντοτινά τρυφερή αγάπη για τον πρώτο σύζυγο Γιάννη Φέρτη ή η βαθιά ριζωμένη λύπη για την αδυναμία της μητρότητας). Κι έτσι η Ξένια Καλογεροπούλου ξαναπλάθει τον κόσμο της κι ανακτά τον χαμένο χρόνο.

ΞΕΝΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Γράμμα στον Κωστή